

ابن سینا غایت مابعدالطبیعه را معرفت الله می‌داند

ابن سینا می‌گوید: «غایت مابعدالطبیعه معرفت الله است»، جان سخنش این است که اگر می‌خواهیم با عشق به دانائی، قدم در راه تقرب به حقیقت بگذاریم، باید بدانیم که این راه، عبث آلوده و دروغ زده نیست...

ابن سینا می‌گوید: «غایت مابعدالطبیعه معرفت الله است»، جان سخنش این است که اگر می‌خواهیم با عشق به دانائی، قدم در راه تقرب به حقیقت بگذاریم، باید بدانیم که این راه، عبث آلوده و دروغ زده نیست

به گزارش خبرنگار مهر، نصرالله حکمت استاد فلسفه و عرفان اسلامی در یادداشت کوتاهی به جایگاه الله در فلسفه فیلسوفان اسلامی پرداخته است:

همه سخن‌کنند و فارابی و ابن سینا و شیخ اشراق و ملاصدرا این است که اگر «الله» نباشد، فلسفه بی معنا است؛ فلسفه نیست. معنای فلسفه را «الله» شکل می‌دهد. فلسفه بی خدا، سفسطه رُنا است؛ و حاصلی جز فریب ندارد. وقتی ابن سینا می‌گوید: «غایت مابعدالطبیعه معرفت الله است»، جان سخنش این است که اگر می‌خواهیم با عشق به دانائی، قدم در راه تقرب به حقیقت بگذاریم، باید بدانیم که این راه، عبث آلوده و دروغ زده نیست.

باید بدانیم که خالقِ رحمان موجودات را اندازه‌گیری کرده، شکل داده و صورت بخشیده و بدین گونه از هم متمایز و قابل شناختن ساخته، و چون رحمان است و انسان را دوست دارد، به هر کسی که عاشق دانائی باشد و در طلب حقیقت، قدم در راه نهد، حقیقت را نشان می‌دهد. اگر چنین خدائی در کار نیست، فلسفه کذب محض است.

این خدای واحدِ خالقِ رحمان، که «محقق الحقایق» و دوستدار انسان است، از آن جا که همه انسان‌های مخلوق خود را دوست دارد، با انسان سخن گفته و پیام خود را از طریق انسان، به انسان‌ها رسانده و راه تقرب به حقیقت را نشان‌شان داده است و هر انسان طالب حقیقتی می‌تواند پیام خدا را از پیام‌آورش بشنود، و خودش بدون هیچ واسطه‌ای راه خانه حقیقت را پیش گیرد و به سوی آن به راه افتد.

میان «انسان و حقیقت»، وسیله کارساز است اما واسطه‌ای در کار نیست. تفاوت «وسیله» و «واسطه» در این است که وسیله، راه تقرب به حقیقت است اما واسطه همواره میان انسان و حقیقت می‌نشیند و اجازه نمی‌دهد که انسان، حقیقت را ببیند. وسیله، فاصله انسان و حقیقت را از میان برمی‌دارد اما واسطه همواره بر این فاصله می‌افزاید و هر لحظه انسان را از حقیقت دور می‌کند.

واسطه، میل به آن دارد که به جای خدا بنشیند و بر انسان خدائی کند؛ و درست در همین نقطه است که فاجعه فراق، فراق حقیقت، متولد می‌شود. مجال تفصیل نیست اما نمی‌توان نگفت که شیطان که خدای دروغ و فریب است و ضد حقیقت است، همواره به شکل خدا و با صورتک خدا ظاهر می‌شود و «شبه حقیقت» را به عنوان «حقیقت» میان انسان و خدا، واسطه می‌کند و می‌نشانند؛ و آدمیزادگان را از خدای واحد خالق، روی گردان، و سرگرم خدایان قلابی می‌گرداند.

الحال سخنم این است که دسته‌ای از آدمیان که خدای واحد خالقِ رحمان را برنمی‌تابند و میل به آن دارند که بر جمعی از بنی آدم خدائی کنند و خدائی بفروشند، همه توان خود را به کار می‌گیرند تا خدای خالق را در پهنه پندار خود به محبس اندازند و زندانی کنند و با باد دهان نورش را خاموش سازند.

هیچ تفاوتی ندارد که عزم «حس خدا» و اراده خاموش کردن نورش، با چه نامی و به دست چه کسی صورت گیرد؛ با اسم دینداری یا با اسم بی دینی؛ ارتجاع یا روشنفکری؛ سنت یا تجدد؛ معمم یا مکلأ؛ محدب یا مقعر؛ با اثبات خدا یا با انکار او؛ با خدائشناسی یا با پدیدارشناسی؛ با تئولوژی یا با انتولوژی؛ از راه گریه یا از راه خنده؛ با خرقة یا با کراوات؛ هیچ تفاوتی ندارد؛ مهم این است که این واسطه می‌خواهد به جای خدا خدائی کند. مهم این است که او دانسته یا ندانسته، خواسته یا ناخواسته حقیقت را پنهان کرده است و حقیقت فروشی می‌کند. نزاع، نزاع الفاظ و نام نیست؛ نزاع کتمان حقیقت است. اینان به جای خدای واحد خالق نشسته‌اند و گر نیک بنگری، تبدیل به خدایان اساطیری شده‌اند.

انکار خدایان اساطیری، در روزگار نو، دوباره بازگشته اند و هر کدام نه تدبیر گوشه ای از امور عالم، بلکه تدبیر ذهن و زندگی جمعی از انسان ها را به دست گرفته اند و با هم به جنگ و تنازع برخاسته اند تا قلمرو سلطه خود را کم و زیاد کنند اما همه این خدایان در آن سوی نزاع های خود با هم دست دوستی و همکاری داده اند که خدای واحد خالق جهان، و دوستدار انسان را به حبس اندازند و آدمیان را به فراق او مبتلا سازند تا بتوانند آسوده خاطر و با فراغ بال، به خدائی پردازند.

اینک این خدایان اساطیری روزگار نو، دیگر جنگشان بر سر آسمان و افلاک و کهکشان ها و زمین و کوه و جنگل و دریا و آتش و باد و عشق و کین نیست؛ آن ها را به حال خود رها کرده اند. جنگشان بر سر تقسیم ذهن انسان ها است. هر یک دسته ای از انسان ها را برای خود برداشته و علائم حقیقت خودش را که «حقیقت دکه ساز» است، نشانشان می دهد.